

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	140
Land:	Syrien
Kilde:	Utrikesdepartementet
Titel:	"Mänskelige rättigheter i Syrien 2005"
Udgivet:	2005
Optaget på baggrundsmaterialet:	7. april 2006

Utrikesdepartementet

Mänskliga rättigheter i Syrien 2005

1. Sammanfattning av läget för de mänskliga rättigheterna

Situationen för de mänskliga rättigheterna (MR) i Syrien har generellt sett förbättrats sedan president Bashar al-Assad tillträdde år 2000. Läget har emellertid försämrats under 2005. MR-aktivister menar att situationen för de mänskliga rättigheterna är den sämsta hittills under Bashar al-Assads styre.

Försämringen har skett i ljuset av ökat internationellt tryck mot Syrien bland annat för dess agerande vad gäller Libanon och krav på att Syrien samarbetar för att stoppa infiltratörer, framför allt islamister, från att ta sig in i Irak från Syrien. I spåren av kampen mot terrorismen har ett stort antal personer som uppges ha kopplingar till radikal islamism arresterats. Många av dem har ställts in för rätta i säkerhetsdomstolen som inrättats under undantagslagarna och vars domar inte kan överklagas. Det förekommer rapporter om att personer med kopplingar till Muslimska brödrskapet har arresterats vid återkomsten till Syrien efter lång tid i exil.

Ett flertal politiskt aktiva kurder och några MR-aktivister har också ställts till svars i säkerhetsdomstolen. Det har även förekommit mycket uppmärksammasse arresteringar av sekulära arabiska MR-aktivister och oppositionella. Trakasserier av journalister förekommer, liksom censur, inklusive av internet. Syriens enda icke-statliga politiska diskussionssalong, *Attasi Forum*, har stängts under 2005. Diskussioner inom det styrande Baathpartiet och staten om politiska reformer har under hösten 2005 stannat upp.

Undantagstillståndet från 1963 råder alltjämt och inverkar starkt negativt på respekten för en rad grundläggande mänskliga rättigheter, inte minst de medborgerliga och politiska rättigheterna. Rättssäkerheten försämrats av förekomsten av ett stort antal inflytelserika säkerhetstjänster, säkerhets- och militärdomstolar och en utbredd korruption.

Politiska aktiviteter som ifrågasätter eller syftar till att ändra rådande system tolereras inte. Enligt konstitutionen är Baathpartiet det styrande partiet, som är garanterat majoritet i parlamentet och andra viktiga statliga institutioner. Varken parlaments- eller presidentvalen kan betraktas som fria och rättvisa.

Syrien har tillträtt majoriteten av de centrala MR-konventionerna, dock i vissa fall med omfattande reservationer. FN:s MR-kommitté behandlade i juli 2005 Syriens tredje rapport under konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (ICCPR). Kommittén beklagade bland annat att majoriteten av de MR-problem som kommittén uppmärksammat vid behandlingen av Syriens andra rapport under ICCPR fortfarande var aktuella. Vidare uttryckte kommittén bland annat oro över att dödsstraffet och verkställande av avrättningar de facto hade återinförts 2002. Kommittén var även oroad över rapporter om att allvarlig tortyr förekom i samband med frihetsberövanden. Enligt Amnesty Internationals årsrapport från i maj 2005 avled nio personer till följd av tortyr i samband med frihetsberövanden under 2004.

Förutsättningarna för att utöva rätten till församlings- och föreningsfriheter förefaller ha försämrats ytterligare under det gångna året. Demonstrationer har vid ett flertal tillfällen upplösts av myndigheterna. Alla fackföreningar måste tillhöra en statligt kontrollerad paraplyorganisation. Alla enskilda organisationer måste enligt lag godkännas av myndigheterna för att få verka. Icke-registrerade MR-gruppers verksamhet har under senare år i viss mån tolererats, men deras situation har blivit svårare under 2005.

Det finns inga uppenbara tecken på diskriminering på religiösa grunder bland de många religiösa minoriteterna, inklusive de kristna. Kurderna, som utgör 10 procent av befolkningen på ungefär 18 miljoner, är inte utsatta för direkt förföljelse men har inte heller fulla minoritetsrättigheter. 200 000 - 250 000 av dem är statslösa och saknar därför även en rad individuella rättigheter. Flertalet av det stora antalet kurder som arresterades i samband med etniska sammanstötningar i mars 2004 rapporteras ha släppts, bland annat i samband med en allmän presidentamnesti den 31 mars.

Kvinnors situation i Syrien är med regionala mått god, men till exempel sharialagen verkar i flera fall diskriminerande mot kvinnor i bland annat civilrättsliga frågor såsom äktenskap, skilsmässa och vårdnad av barn. Lagen förutser strafflindring vid hedersmord och strafffrihet för våldtäktsmän som gifter sig med sitt offer. Kvinnorepresentationen i parlamentet är den högsta i regionen.

Syrien anses av UNDP vara ett medelutvecklat land, men enligt en ny rapport kunde dock 11,4 procent av befolkningen i Syrien inte tillfredsställa sina grundläggande behov, inklusive matbehov, under 2003 och 2004. Större delen

av befolkningen har tillgång till grundläggande sjukvård. Arbetslösheten uppskattas av många inofficiella bedömare till 20-25 procent eller mer.

Även om läskunnighet och tillgång till utbildning har förbättrats under senare årtionden finns det allvarliga kvalitetsbrister i undervisningen, vilka bidrar negativt till landets utveckling. Bristande utbildning är den starkaste förklaringsfaktorn till att individer befinner sig i fattigdom.

Syrien har inte tillträtt 1951 års flyktingkonvention och saknar nationell flyktinglagstiftning. Hundratusentals irakier tillåts vistas i Syrien, flertalet av dem utan tillstånd. Den humanitära situationen är svår för många av dem. De 400 000 palestinska flyktingarna åtnjuter med några undantag fulla rättigheter.

2. Ratifikationsläget beträffande de mest centrala konventionerna för mänskliga rättigheter samt rapporter till FN:s konventionskommittéer

Syrien har ratificerat följande centrala MR-konventioner:

- Konventionen om de medborgerliga och politiska rättigheterna (ICCPR).
- Konventionen om de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna (ICESR).
- Konventionen mot tortyr (CAT)
- Konventionen om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering (CERD).
- Konventionen om barnets rättigheter (CRC).
- Konventionen om avskaffandet av alla former av diskriminering mot kvinnor (CEDAW).

Syrien har undertecknat – men ej ratificerat – Romstadgan för den internationella brottmålsdomstolen (ICC). Syrien har inte heller tillträtt de båda fakultativa protokollen till ICCPR. Syrien gjort en reservation mot artikel 20 i CAT avseende FN:s tortyrkommittés befogenheter och har inte ratificerat det frivilliga protokollet till konventionen mot tortyr

Syrien har ratificerat de två tilläggsprotokollen om handel med barn och om barn i väpnade konflikter till CRC. Syrien har gjort en generell reservation till artiklar i CRC i den mån de inte är i överensstämmelse med nationell lagstiftning och den muslimska shariarätten.

Syrien har även gjort en generell reservation till CEDAW i den mån dess artiklar inte står i överensstämmelse med sharia och nationell lagstiftning. Syrien har inte tillträtt det frivilliga protokollet till CEDAW.

FN:s MR-kommitté behandlade i juli 2005 Syriens tredje rapport under ICCPR. Kommittén beklagade bland annat att majoriteten av de MR-problem

som man hade pekat på vid behandlingen av Syriens andra rapport under ICCPR fortfarande var aktuella.

1998 inlämnade Syrien en sammanfattande rapport till CERD-kommittén. I sin kommentar från 1999 uttrycker kommittén bland annat oro över situationen för de statslösa kurderna i Syrien (se punkt 16).

3. Respekt för rätten till liv, kroppslig integritet och förbud mot tortyr

Syrien tillträdde alltså i augusti 2004 konventionen mot tortyr med en reservation mot artikel 20 om FN:s tortyrkommittés behörighet. Såväl konstitutionen som flera regler i strafflagstiftningen stadgar straff för tortyrförövare. Det förekommer i princip ingen offentlig information om tortyrärenden och eventuella utredningar av dessa. Enskilda som vill anmäla tortyr kan enligt uppgift i Syriens tredje rapport till MR-kommittén vända sig till domstolar. I samma rapport konstateras, dock utan att konkreta detaljer framförs, att ett antal poliser har dömts och bestraffats och beordrats att betala kompensation efter tortyranklagelser. "Lagen om säkerhetstjänsterna" försvårar åtal för tortyr mot anställda tjänstemän eftersom initieringen av ett sådant åtal är avhängigt ett beslut av inrikesministeriets disciplinkommitté.

FN:s MR-kommitté uttryckte vid behandlingen av Syriens tredje rapport under ICCPR i juli 2005 oro över uppgifterna om tortyr och undermålig behandling i samband med frihetsberövanden. Enligt Amnesty Internationals årsrapport, publicerad i maj 2005, avled nio personer till följd av tortyr under 2004. Det rapporteras att tortyr utövas främst i samband med gripande och förhör, av såväl civil polis som av säkerhetstjänsterna, framför allt av de senare. Utomrättsliga avrättningar eller politiska mord, vilka inte varit okända fenomen tidigare i Syrien har, enligt vad som är känt, inte förekommit i någon omfattande utsträckning under de senaste åren.

4. Dödsstraff

Den syriska strafflagen stadgar dödsstraff för bland annat mord, sexuella övergrepp och sedlighetsbrott samt vissa narkotika- och ekonomiska brott. Dödsstraff kan – åtminstone teoretiskt - även utdömas i fall av politisk karaktär. Lagen från 1964 om "opposition mot revolutionens mål" – enighet, frihet och socialism - kan enligt lagen medföra livstids fängelse eller, i fall som bedöms särskilt allvarliga, dödsstraff. Lag 49 från 1980 stipulerar att en person som är medlem i det förbjudna Muslimska brödrskapet (som låg bakom en våg av våldsdåd riktade mot regimen under 70- och 80-talen) kan bestraffas med döden.

FN:s MR-kommitté konstaterade vid behandlingen i juli 2005 av Syriens tredje rapport under ICCPR att de brott som kan föranleda dödsstraff borde inskränkas till de allra allvarligaste i enlighet med åtagandena under ICCPR.

Kommittén uttryckte även oro över att dödsstraffet och verkställande av avrättningar de facto hade återinförts 2002. Enligt Syriens egen rapport ska de dödsdömda ha gjort sig skyldiga till mycket grova våldsbrott (brottsrubriceringarna listas i rapporten). Det uppges vidare att dödsstraffet i civila fall verkställs genom hängning. Vid diskussionen med MR-kommittén den 18 juli 2005 uppgav den syriska sidan att den ökande förekomsten av terrorism hade bidragit till att bruket av dödsstraff hade återupptagits. Två personer dömdes till döden av säkerhetsdomstolen i slutet av 2004, anklagade för att ha genomfört en terroristattack i Damaskus i april 2004. Såvitt bekant har dödsdomarna inte verkställts.

Det finns ingen offentlig diskussion rörande dödsstraff.

5. Rättssäkerhet

Konstitutionen slår fast principen om maktindelning mellan den verkställande, lagstiftande och dömande makten. Samtidigt ger den presidenten funktioner inom alla tre områdena (se vidare under punkt 9).

Den syriska konstitutionen skyddar i princip grundläggande fri- och rättigheter, men skyddet sätts ur spel genom undantagstillståndet som, med hänvisning till krigstillståndet med Israel, hot från fundamentalistiska grupper etc., har varit i kraft sedan 1963. Under undantagstillståndet tillåts den verkställande makten att vidta en rad extraordinära åtgärder på de facto permanent basis och utan att de föregås av beslut från någon rättslig instans. Till dessa åtgärder hör mötesförbud, kontroll och konfiskation av tryckt material, genomsökning av hus eller företag, arresteringar med mera. MR-kommittén uttryckte i sina slutsatser 2005 återigen oro för att tillämpningen av undantagslagarna på flera punkter står i strid med folkrätten.

Säkerhetsdomstolen inrättades 1968 och har som specialitet att behandla fall som rör "opposition mot revolutionens mål" (se under punkt 4) och andra mål som anses beröra den nationella säkerheten, ett begrepp som även används i mål mot politiskt aktiva kurder, oppositionella, MR-aktivister och islamister. Presidenten har i sin egenskap av "högste chef" för undantagslagarna rätt att besluta om att ett visst fall ska behandlas i säkerhetsdomstolen.

Rättegångarna i säkerhetsdomstolen uppvisar stora brister i rättssäkerhet. De flesta av de tilltalade har varit frihetsberövade under en längre tid utan juridisk prövning. Försvarare ges inte tillfälle att träffa den tilltalade eller att ta del av åtalsakten före rättegången. Som regel tillåts inte muntligt försvar.

Frikännanden förekommer i ett fåtal fall, men som regel utdöms långa straff utan proportion till åtalpunkterna. Brottsrubriceringarna är i regel mycket generella och bevisprövningen följer inte godtagbar standard. Domstolen tar inte hänsyn till påståenden om att bekännelser framtvingats under tortyr. En

dom i säkerhetsdomstolen kan inte överklagas men påföljden granskas av inrikesministern som kan fastställa, ogiltigförklara eller ändra domen. Säkerhetsdomstolens rättegångar offentliggörs vanligtvis inte. Observatörer från EU-ambassader har efter förfrågan kunnat närvara vid rättegångar vid säkerhetsdomstolen under 2004 och 2005.

2004 avskaffades den ekonomiska säkerhetsdomstolen, som var en specialdomstol för brott mot valutalagstiftningen och andra finansiella regleringar. Det är inte känt om dessa brott nu behandlas av de civila domstolarna eller av den andra säkerhetsdomstolen.

Det finns även olika militärdomstolar som med hänvisning till undantagslagarna även behandlar till synes civila ärenden.

Säkerhetstjänsterna har med hänvisning till undantagslagarna rätt att utöva dömande makt vid vad som betecknas "mindre brott". Det rapporteras att säkerhetstjänsterna bland annat använder sig av denna befogenhet mot personer som uttryckt kritik eller förolämpningar, till exempel mot regimen. Dessa beslut, som kan leda till upp till ett års frihetsberövande, fattas på någon av säkerhetstjänsternas kontor utan närvaro av försvarsadvokat eller vittnen och ibland till och med utan att den anklagade närvarar.

De vanliga domstolarna är enligt konstitutionen oberoende men både personliga kontakter och mutor uppges förekomma i relativt hög grad. Rättegångarna i civila domstolar lever inte heller upp till internationell rättsstandard.

6. Personlig frihet

Godtyckliga frihetsberövanden förekommer men antalet har minskat i jämförelse med de omfattande arresteringar som ägde rum under 80-talet. MR-organisationer påpekar att tusentals personers öden fortsatt är okända sedan denna period. Det förekommer dock alltjämt att personer arresteras utan att anhöriga informeras. Under 2005 har det rapporterats att anhöriga till efterlysta, framför allt misstänkta islamister, har tagits i förvar i den efterlyste personens frånvaro för att utöva tryck på den efterlyste. Gripanden av olikstänkande sker främst genom de olika säkerhetstjänsternas försorg. Den gripne hålls i regel frihetsberövad under lång tid, ofta utan möjlighet till kontakter med omvärlden och utan åtal eller rättegång. Det förekommer också att fängslade kvarhålls betydligt längre i fängelse än vad domen mot dem stipulerar.

Syrien och Libanon skapade den 31 juli 2005 en gemensam kommitté som skulle undersöka uppgifterna om försvunna libaneser i Syrien respektive försvunna syrier i Libanon. Den gemensamma kommittén träffades den 3

oktober vid gränsen mellan de båda länderna. Vid detta tillfälle utbyttes listor på försvunna i respektive land. Libanon överlämnade en lista om 233 personer. Syrien i sin tur överlämnade en lista på över 500 personer som ska ha försvunnit i Libanon.

Ökade insatser mot terrorism sedan den 11 september 2001 har bidragit till att öka antalet godtyckliga arresteringar bland personer som anses ha "islamistisk profil". Under 2005 tycks myndigheternas inställning till misstänkta islamistiska fundamentalister ha skärpts. Informationen är bristfällig, men MR-aktivister uppskattar att antalet som tagits i förvar för kopplingar till islamism kan räknas i hundratal. Flertalet av dem rapporteras ha kopplingar till wahabistiska och salafistiska läror eller Islamic Liberation Party (Hizb al-Tahrir). Många av dem har ställts in för rätta i säkerhetsdomstolen. Personer med kopplingar till en relativt okänd terroristgrupp, Jund As-Sham, har också arresterats, ibland efter våldsamma sammanstötningar med polisen. MR-aktivister ifrågasätter uppgifterna kring dessa incidenter.

Flera MR-organisationer har under 2004 och 2005 rapporterat om arresteringar av personer som återkommit till Syrien från utlandet med hänvisning till att de tillhör det förbjudna Muslimska brödraskapet. I vissa fall uppges att de har gripits vid ankomsten till Syrien trots att de ska ha fått försäkringar från syriska ambassader utomlands eller andra syriska myndigheter. Flera av dem har dömts till fängelse av bland annat säkerhetsdomstolen. Det förekommer även rapporter om att anhöriga till islamister i exil sedan 80-talet arresteras vid ankomsten till Syrien.

Efter ett flertal amnestier under president Bashar al-Assads tid har antalet politiska fångar minskat betydligt men det finns inga säkra siffror. Amnesty uppskattade antalet till 800 i sin årsrapport 2004. I årets Amnesty-rapport anges att 200 har släppts under 2004. Ytterligare frisläppanden har skett under året och presidenten utfärdade en ny amnesti den 31 mars för ett visst antal specificerade brott begångna före detta datum. 312 av dem som då skulle frisläppas uppgavs vara kurder (det förekommer dock uppgifter om att inte alla har släppts).

De flesta politiska fångar tros tillhöra det Muslimska brödraskapet, Islamic Liberation Party (Hizb al-Tahrir), och radikala islamistiska grupper. Även ett okänt antal kurder och MR-aktivister kan anses vara fängslade på politiska grunder. Endast ett fåtal uppges tillhöra något av de förbjudna kommunistpartierna eller den pro-irakiska grenen av Baathpartiet. Tio framträdande oppositionella, inklusive två parlamentariker, arresterades i samband med ett omfattande nedslag mot icke-tillåten politisk aktivitet under 2001 och dömdes till mellan två till tio års fängelse. Sex av dem avtjänar fortfarande sina straff, inkl. de två parlamentarikerna Riad Seif och M. al-

Homsi. De båda rapporteras under 2005 ha hälsoproblem. En av de fyra frisläppta, Habib Saleh, arresterades igen i maj 2005.

Det förekommer obekräftade uppgifter om att alla syriska utlandsmyndigheter under året ska ha instruerats att förse exilsyrier utan giltig passhandling med ett nytt pass med två års giltighet. Flertalet av dessa exilsyrier uppges befinna sig i exil sedan 80-tal på grund av deras koppling till det Muslimska brödrskapet. Uppgifter från London-baserade Syrian Human Rights Centre (SHRC) gör gällande att endast ett fåtal pass har utfärdats till följd av detta.

Det förekommer att politiska aktivister förhindras att resa ut ur landet. Tidigare krav på att i förväg ansöka om utresetillstånd har dock avskaffats för flertalet. Undantagna är fortfarande män med en bakgrund inom försvaret, vilka fortfarande måste söka tillstånd före utresa. Offentliganställda måste begära godkännande från arbetsgivaren för att få resa utomlands. Även barn måste ha en giltig utresevisering från myndigheterna. Denna utfärdas endast med faderns samtycke. Gifta män kan ansöka om utreseförbud för hustrur, till exempel med hänvisning till vårdnad av barn eller anklagelser som stöld. Hustrur kan överklaga reseförbud i domstol.

Syriska medborgare som återkommer till Syrien efter utlandsvistelse utan passhandling och som inte kan ge en rimlig förklaring till varför de saknar passhandling kan under några år fråntas rätten att inneha en passhandling.

En del av de 200 000 - 250 000 statslösa kurderna nekas såväl någon typ av id-kort som resedokument (se vidare under punkt 16).

Resor till Israel är förbjudna. Syriska medborgare som misstänks för att ha besökt Israel kan ställas inför rätta. Utländska medborgare med israeliska stämplat i passet nekas inresa.

7. Straffrihet

Avsaknaden av kontroll av åtgärder som vidtas med hänvisning till undantagstillståndet bidrar till att brott inte sällan förblir obestraftade. Omfattande kränkningar mot de mänskliga rättigheterna begås bland annat av de många säkerhetstjänsterna, vars verksamhet är oberoende av varandra och i princip utanför rättslig kontroll. Endast i få fall får detta något rättsligt efterspel. Till exempel medför "lagen om säkerhetstjänsterna" att det är svårt att åtala tjänstemän vid säkerhetstjänsterna för tortyr (se under punkt 3).

Korruptionen är därtill omfattande och bidrar till att lagar sätts ur spel. Det finns ingen institution av ombudsmannakarakter med uppgift att ta emot anmälningar från allmänheten och granska statliga aktörers efterlevnad av lagar. Det rapporteras finnas ett stort antal domar i civilmål mot staten som inte har

genomförts, till exempel i fall då staten har dömts att utbetala skadestånd till enskilda t ex till följd av en dom som befunnits ogiltig.

8. Yttrande- och mediafrihet

Konstitutionen garanterar rätten att uttrycka sig fritt i tal och skrift. Lagen om "opposition mot revolutionens mål" – enighet, frihet och socialism – stipulerar dock fängelse eller till och med dödsstraff för dem som uttrycker opposition mot dessa mål (se under punkterna 4 och 5).

Efter något förbättrade förutsättningar under senare år att utöva yttrandefrihet förefaller situationen åter ha försämrats under det gångna året. Syriens enda icke-statliga politiska diskussionsgrupp, *Attasi Forum*, har stängts på uppmaning av myndigheterna. Flertalet av dess styrelsemedlemmar togs i förvar under en dryg vecka i början av maj efter det att författaren Ali Abdullah hade läst upp ett uttalande från det förbjudna Muslimska brödraskapet vid ett av forumets möten. Ali Abdullah har därefter ställts inför rätta i säkerhetsdomstolen anklagad för kopplingar till ett förbjudet parti.

Offentliga politiska åsikter eller aktiviteter som ifrågasätter rådande system eller det högsta ledarskapet, inklusive presidenten och hans familj, tolereras inte. Regimen kontrollerar de flesta inhemska media. Själv censur är vanligt förekommande. Direkt censur av film och annan kultur förekommer.

Tillgången till Internet har ökat men har alltjämt en begränsad geografisk och demografisk spridning. Internet, liksom mobiltelefonin, kontrolleras och en del hemsidor blockeras. Det rapporteras att det numera går att tillgå e-posttjänster såsom Yahoo och Hotmail.

I vissa fall publiceras avvikande syriska åsikter i framför allt libanesiska tidningar (även arabiskspråkiga) eller i regionala arabiska TV-kanaler som har stor tittarkrets i Syrien, där parabolantennor för mottagning av satellit-TV numera är tillåtna. Kritik mot regimen i viss riktning tillåts även på ett fåtal arabiskspråkiga websidor som har öppnat på senare år och som inte blockeras av regimen.

Presslagen från 2001 öppnade upp för privata media, varav de flesta är bildrika vecko- eller månadstidskrifter. Privat radio tilläts 2002, men den sänder bara underhållningsprogram. På försöksbasis har den privatägda syriska TV-kanalen *Cham* börjat sända via satellit från Dubai under 2005. Det uppges att det finns planer på att flytta sändningarna till Syrien.

Presslagen förbjuder samtidigt publicering av information som anses kunna skada den "nationella säkerheten, samhällets enighet, arméns säkerhet, respekten för landet och landets ära och den syriska ekonomin". Inga

publikationer som kräver ändringar i konstitutionen med hjälp av "icke-konstitutionella" metoder och/eller manar till civil olydnad tillåts under den nya lagen. Journalister och publicister som bryter mot lagen riskerar fängelsestraff på upp till tre år, samt böter på upp till 21 000 USD. Därtill har myndigheterna rätt att stänga berörd tidning/förlag. Det förekommer uppgifter om att man avser revidera lagen, men såvitt bekant har hittills inga konkreta åtgärder vidtagits.

"Lagen om Journalistförbundet" slår fast att förbundet står bakom "revolutionens mål" och att förbundet aktivt ska sträva efter att förverkliga Baathpartiets direktiv. Journalister måste i praktiken vara medlemmar i journalistförbundet för att kunna arbeta i mediavärlden.

Det förekommer att journalister utsätts för hot och/eller trakasserier av säkerhetstjänsterna. Det förekommer även hot och förnedring av oliktkänkande i försök att hindra dessa från att uttrycka och sprida sina åsikter, liksom hot mot advokater som försvarat oliktkänkande. Med undantag för media från andra arabländer är flertalet korrespondenter för utländska media syriska journalister.

Konstitutionen medger privata föreningar, men ger samtidigt staten möjlighet att införa begränsningar på detta område. Tillstånd krävs för all föreningsverksamhet. Flertalet registrerade enskilda organisationer är av välgörenhetskaraktär eller närstående statsstrukturen. MR-grupper med flera nekas däremot registrering eller avstår från att ansöka om registrering för att undvika avslag. Ett antal grupper, t ex MR-organisationer och kurdiska partier, verkar dock utan legal registrering. Deras verksamhet har försvårats under året (se punkten 20). Tillåtna möten bevakas regelmässigt av säkerhetstjänsten. Utländska enskilda organisationer har traditionellt haft mycket svårt att få tillstånd att verka i Syrien. De som finns arbetar med kvinnor, barn och sociala frågor. Föreningslagstiftningen uppges för närvarande vara föremål för granskning, men inga konkreta åtgärder har vidtagits.

Religionsfriheten är fastslagen i konstitutionen och inskränks i stort sett inte i annat än vad som följer av den allmänna bristen när det gäller yttrandefriheten. Missionerande verksamhet är inte förbjudet i lag men uppskattas inte av myndigheterna. Jehovas Vittnen är förbjudet sedan 1964 och betraktas som en sionistisk organisation. Fredagsböerna övervakas i regel av säkerhetstjänsten. Samtliga religiösa samfund måste vara registrerade hos regeringen.

Rätten att bilda fackföreningar garanteras av konstitutionen. I praktiken kan dock inte arbetstagare organisera sig i från staten oberoende fackföreningar. Alla fackföreningar måste tillhöra det enda centrala förbundet "General Federation of Trade Unions". Denna domineras i sin tur av det statsbärande partiet. Lagen förbjuder inte strejker men vid de få tillfällen där strejker har

varit förestående har det slutat med arresteringar och ingripanden från säkerhetstjänsten.

9. De politiska institutionerna

Syrien har ett sekulärt styre och saknar statsreligion. Konstitutionen stadgar dock att presidenten, som väljs på förslag av Baathpartiet, ska vara muslim. Enligt konstitutionen är Baathpartiet det styrande partiet och garanterat majoritet i parlamentet och andra viktiga statliga institutioner.

Konstitutionen slår fast principen om maktindelning mellan statens verkställande, lagstiftande och dömande grenar. Samtidigt ger den presidenten funktioner inom alla tre områdena. Presidenten kan på egen hand utfärda förordningar (presidentdekret). Till sådana presidentdekret hör bland annat att utnämna domare till konstitutionsdomstolen. Denna domstol kan endast bestrida lagars förenlighet med konstitutionen på uppdrag av presidenten, alternativt om det finns stöd för detta hos en fjärdedel av parlamentets medlemmar.

Presidenten är även "högste chef" för undantagslagarna, och kan i denna egenskap bestämma över vilken domstol som ska döma i enskilda fall (civil, militär eller säkerhetsdomstolen). Han är även ordförande för Högsta domarämbetet, som bland annat ansvarar för utnämningen av domare.

Varken president- eller parlamentsvalen kan betraktas som fria och rättvisa. Presidentval äger rum vart sjunde år. I juli 2000 valdes Bashar Al-Assad till sin fars efterträdare (med 97 procent av rösterna) och intog därefter också en rad andra höga poster inom både militären och det statsbärande Baathpartiet. Flera av cheferna för säkerhetstjänsterna och armén sitter även på höga poster inom Baathpartiet.

Parlamentet består av 250 ledamöter som väljs i direkta val vart fjärde år. Det senaste valet ägde rum den 9 mars 2003. Konstitutionen slår fast Baathpartiets överhöghet, men i övrigt saknar Syrien lagstiftning om politiska partier. Deltagandet av ett antal andra de facto godkända partier, som tillsammans med Baathpartiet ingår i den Nationella Progressiva Fronten (NPF), är alltså inte reglerad i lag, utan baserad på politiska beslut. NPF är garanterat två tredjedelar av parlamentsplatserna. En tredjedel av parlamentets platser är sedan 1990 reserverade för oberoende - men av statsmakten godkända - kandidater. Parlamentet tar inga egna initiativ och dess roll är begränsad till att ge synpunkter på regeringens lagförslag. En lag om politiska partier har under ett antal år sagts vara under förberedelse. Inga detaljer är dock kända om detta lagförslag.

Kvinnor deltar utan formella restriktioner i det politiska livet. Trettio av parlamentsledamöterna är kvinnor (12 procent), vilket i relativa termer är högst bland arabländerna. Av de 31 regeringsmedlemmarna är 2 kvinnor.

10. Rätten till arbete och relaterade frågor

Diskriminering i arbetslivet är med regionala mått mätt ett mindre problem i Syrien. Palestinier och kurder (med undantag för statslösa kurder och i viss mån judar) liksom olika religiösa och etniska grupper hävdar sig väl på arbetsmarknaden och åtnjuter samma rättigheter som alla syrier i gemen. Lagen förutser samma lön för kvinnliga och manliga arbetstagare. Kvinnors deltagande i lönat arbete är endast drygt 20 procent, att jämföras med ca 75 procent bland män.

Personer som ansöker om statlig anställning måste ha säkerhetstjänsternas godkännande.

Syrien har bland annat ratificerat följande ILO-konventioner:

- Föreningsfrihet och förhandlingsrätt (nr 87 och 98)
- Ickediskriminering i arbetslivet (nr 100 och 111)
- Förbud mot tvångsarbete (nr 29 och 105).
- Förbud mot barnarbete (nr 138 och 182)

11. Rätten till bästa uppnåeliga hälsa

Stora framsteg har gjorts inom hälsosektorn under de senaste tre decennierna. Barnadödligheten liksom mödrars död i barnsäng har minskat dramatiskt. Den förväntade medellivslängden har ökat och uppgick enligt året UNDP:s Human Development Report år 2003 till 73,3 år. Den var något högre för kvinnor (75,1 år).

Enligt UNDP:s Human Development Report för 2005 allokerade Syrien 2002 2,3 procent av BNP till sjukvård i offentlig regi. Motsvarande siffra för privat sjukvård var 2,8 procent. Nittio procent av befolkningen sägs ha tillgång till grundläggande hälsovård, även om kvalitén inte alltid är tillfredsställande. Mer kvalificerad vård erbjuds av privata sjukhus i större städer, men till en hög kostnad.

12. Rätten till utbildning

Även om tillgången till grundläggande skolgång har varit relativt god och stora förbättringar beträffande läskunnighet har uppnåtts under senare år, konstateras det i en rapport av UNDP i samarbete med den syriska regeringen från 2005 att det politiska målet att etablera ett stort antal skolor inte har uppnåtts och att problemet med bristande kvalitet i undervisningen inte har åtgärdats.

Utbildningssystemet är med anledning av landets unga befolkning under stort tryck. Enligt folkräkningen från 2004 var nära 40 procent av landets befolkning under 15 år. Nämda UNDP-rapport framför starkt kritiska synpunkter om det syriska utbildningssystemet. Det konstateras att bristerna i landets utbildningssystem har starkt negativa effekter för landets utveckling. Att utbildningsnivån är den starkaste förklaringsfaktorn till att individer befinner sig i fattigdom konstaterades i en annan rapport från UNDP och den syriska regeringen från juni 2005 (se stycke 13).

Det konstateras att Syrien måste överge det nuvarande systemet med "skedmatad auktoritär utbildning baserad på brist på information, till förmån för en demokratisk utbildning baserad på ett överflöd av information och aktivt deltagande" och att nuvarande auktoritära undervisningsmetoder baserade på utantillinlärning "förvrider skapandet av fria och kritiska intellekt".

I rapporten uppskattas det att 25 procent av barnen inte fullföljer grundskolan, något som är vanligare på landsbygden och bland flickor. Antalet som fortsätter till gymnasiet minskar och uppskattas till endast 33 procent. Även antalet som fortsätter till statliga universitet minskar relativt sett och förutspås fortsätta minska. Mindre än hälften av gymnasiestudenterna fortsätter till högre studier.

Andelen läskunniga bland befolkningen över 15 år uppgick 2003 enligt årets Human Development Report från UNDP till nära 83 procent, att jämföras med knappt 65 procent 1990.

Nämnda rapport om det syriska utbildningssystemet tar upp skillnader mellan män och kvinnor och konstaterar att utbildningssystemet måste användas för att bekämpa diskriminering mot kvinnor. Andelen kvinnor inom utbildningssystemet är lägre på alla nivåer. Läskunnigheten är sämre bland kvinnor, speciellt bland de äldre generationerna. Drygt 74 procent av kvinnorna var 2003 läskunniga jämfört med 91 procent av männen. Skillnaden mellan könen vad gäller läskunnighet är betydligt mindre bland ungdomar. Läskunnigheten bland ungdomar 15-24 år är ca 95 procent (ett par procent lägre bland kvinnor).

FN:s kommitté för barnets rättigheter (hädanefter kallad barnkommittén) välkomnade i sitt yttrande i juli 2003 höjningen av den obligatoriska skolgången från 12 till 15 år. Statliga skolor är avgiftsfria. Enligt UNDP:s Human Development Report 2004 allokerade regeringen ca 11 procent av de offentliga utgifterna till utbildning åren 1999-2001 (4,1 procent av BNP). Privata skolor tillåts på alla nivåer efter godkännande från myndigheterna

13. Rätten till en tillfredsställande levnadsstandard

Enligt UNDP:s Human Development Index för 2005 tillhör Syrien idag de medelutvecklade länderna i världen. Den första rapporten om fattigdom i Syrien publicerades i juni 2005, ett samarbete mellan UNDP och den syriska regeringen. Dess viktigaste slutsats var att emellan 2003 och 2004 kunde nära 2 miljoner personer (11,4 procent av befolkningen) i Syrien inte tillfredsställa grundläggande behov, inklusive matbehov. Mätt med ett vidare fattigdomsmått kan 5,3 miljoner personer (30,1 procent) anses vara fattiga.

Fattigdomsmönstret visar stora regionala spridningar, skillnader mellan stad och land och mellan kvinnor och män. Fattigdomen anses utbredd i de nordöstra delarna av landet, såväl i städer som på landsbygd. I de urbana södra delarna av landet är fattigdom ovanligt, medan kustregionen och de mellersta delarna av landet har medelhög fattigdomsnivå.

Fattigdomen minskade i Syrien som helhet mellan 1996-2003, men inkomst-spridningen ökade såväl geografiskt som mellan individer. Fattigdomen ökade i landets fattigaste nordöstra del. Även i städerna ökade inkomstklyftorna. Fattiga individer runt om i landet fick i allmänhet i mindre utsträckning ta del av den ekonomiska tillväxten. Landets 20 procent fattigaste personer konsumerade 7 procent av landets samlade utgifter medan motsvarande siffra för landets 20 procent mest välbeställda individer uppgick till 45 procent.

Ungefär 20 procent av landets befolkning uppges vara registrerade hos den nationella arbetsförmedlingen. Inofficiella bedömare menar att arbetslösheten och undersysselsättningen kan vara ännu högre, särskilt i landets nordöstra del, inte minst bland ungdomar. Mer än 200 000 ungdomar beräknas träda in på arbetsmarknaden varje år.

Låg utbildningsnivå hade enligt rapporten det enskilt starkast sambandet till fattigdomen. Fattigdomen var högst och mest allvarlig hos landets 18 procent analfabeter. I kombination med könsrelaterade faktorer medförde detta "oroande låg nivå av skolgång bland fattiga flickor... på landsbygden".

BNP uppgick enligt årets Human Development Report från UNDP år 2003 till 1 237 USD per capita, vilket är bland de lägre i regionen. Köpkraftsanpassad BNP per capita uppgick 2003 till 3 576 USD. Kvinnors och mäns köpkraftsanpassade inkomster skilde sig enligt UNDP kraftigt åt mellan kvinnor (1 584 ppp USD) och män (5 534 ppp USD). Kvinnors tillgång till kapital och deltagande i det lönade arbetslivet är betydligt mindre än mäns (se under punkt 10).

14. Kvinnans ställning

Kvinnors situation i Syrien är med regionala mått mätt god och kvinnor åtnjuter relativt sett stor frihet och i princip samma rättigheter som män i

arbetslivet. Dock skiftar kvinnors förutsättningar beroende på den socialgrupp de tillhör, liksom beroende på om de bor i stad eller på landsbygden. Kvinnors personliga frihet beror också på hur konservativa deras familjer är avseende religion, sociala värderingar och traditioner etc.

Syrien ratificerade 2003 CEDAW-konventionen, men gjorde en reservation i den mån konventionen står i strid med sharia-rätten och nationell lagstiftning, vilka alltså enligt syrisk uppfattning skall ha företräde. Religiösa domstolar beslutar i familjerättsliga frågor, som följer religionstillhörighet i frågor relaterade till äktenskap och skilsmässa. I övriga familjerättsliga frågor, till exempel vårdnad av barn och arv, gäller den muslimska sharia-lagen för alla, även för icke-muslimer.

I Syriens tredje rapport till MR-kommittén förnekas att diskriminering mot kvinnor förekommer. Att kvinnors och mäns roller i familjen skiljer sig åt kan, enligt rapporten, inte anses som diskriminerande eftersom det inte inverkar på deras rättigheter utan endast speglar kvinnors särskilda natur som är nödvändig för mänsklighetens framtid och som gör att kvinnor inte är lämpade för vissa yrken, heter det i rapporten. Vid behandlingen av rapporten i juli 2005 beklagade dock MR-kommittén den fortsatta förekomsten av diskriminering av kvinnor i familjerättsliga frågor och strafflagens straffreduktion för hedersrelaterade brott.

Giftasåldern är 17 år för kvinnor och 18 för män. Oavsett religionstillhörighet är det svårare för kvinnor än för män att ta ut skilsmässa, dels på grund av striktare regler för kvinnor, dels på grund av avsaknaden av krav på maken att betala underhåll och dela egendom som införskaffats under äktenskapet. Däremot måste mannen betala en med kvinnans föräldrar överenskommen summa i form av hemgift varav hälften utfaller vid eventuell skilsmässa.

Sharialagen verkar diskriminerande mot kvinnor på en rad områden. Enligt sharialagen förlorar kvinnan vårdnaden av barnen till maken när barnen uppnått en viss ålder. Denna åldersgräns är 13 år för söner och 15 år för döttrar. Det finns begränsningar i mödrars vårdnadsrätt att fram till denna ålder och utan faderns medgivande besluta i frågor som rör barnet, till exempel när det gäller resor och bostad. En far kan begära reseförbud för ogifta döttrar från myndigheterna och en make kan på samma sätt begära reseförbud för sin hustru (se punkt 6).

Arvsrätten, som alltså bygger på sharia, tolkas så att kvinnor endast ärver hälften jämfört med manliga arvtagare. Ett skäl till detta uppges vara att män har livslångt försörjningsansvar för föräldrar och ogifta systrar. Gifterna har även försörjningsplikt gentemot hustrur och barn. Polygami är tillåtet för muslimska män och förekommer i begränsad utsträckning, främst på

landsbygden. Kvinnor är inte diskriminerade när det gäller rätten att äga eller bruka mark.

Mord i hederns namn förekommer sannolikt men i vilken utsträckning är inte känt. Observatörer menar att det är mindre vanligt i Syrien än i regionen i stort. Hedersmord kan döljas genom att dödsorsaken uppges som dråp eller olyckshändelser etc. I likhet med andra länder i regionen förutser lagstiftningen straffflintring vid hedersmord. En viss offentlig diskussion om detta tabubelagda ämne har förekommit under året.

Det saknas tillförlitlig statistik om våld mot kvinnor. Observatörer menar att våld och våldtäkt mot kvinnor vanligen sker inom familjen. Varken strafflagen eller någon annan lag innehåller dock en explicit referens till våld inom familjen. Våldtäkt inom äktenskapet är dessutom explicit undantaget från strafflagens paragraf om våldtäkt. Lagen förutser strafffrihet för män som gifter sig med den kvinna de våldtagit. Skamproblematiken, som utgör ett icke-oväsentligt inslag i kulturen, gör att våldtäkter sällan anmäls.

Även sekulär lagstiftning diskriminerar i vissa fall mot kvinnor. Otrohet definieras enligt strafflagen som ett brott både för kvinnor och för män. Kvinnors otrohet kan dock ge dubbelt så långt straff (upp till två års fängelse) som mäns och kräver betydligt lägre bevisnivå för fällande dom än en hustrus anmälan om en makes otrohet.

Kvinnors levnadsstandard och utbildningsnivå är lägre än mäns. Nämda rapport om det syriska utbildningssystemet pekar på behovet av att använda utbildningssystemet för att bekämpa diskriminering mot kvinnor (se punkt 12).

15. Barnets rättigheter

Ungefär hälften av den syriska befolkningen är definitionsmässigt barn (det vill säga under 18 år).

Flickor och pojkar har enligt lagen samma rättigheter till utbildning och sjukvård. På landsbygden kan sociala värderingar och traditioner verka negativt på flickors möjlighet till utbildning och arbete (se punkt 12).

Barnkommittén yttrade sig i juli 2003 om Syriens rapport. Kommittén välkomnade en rad åtgärder som den syriska regeringen vidtagit, men beklagade att den inte hade genomfört flera av kommitténs tidigare rekommendationer, inkl. integration av barnkonventionens principer i lagstiftningen och prioritering för barns ekonomiska och sociala rättigheter i budgeten. Kommittén beklagade även att ingen översyn av Syriens reservation mot barnkonventionen hade initierats, detta mot bakgrund av att reservationen potentiellt gick emot flera av konventionens artiklar och ev. stod i

motsatsförhållande till konventionens syfte. Kommittén var bland annat bekymrad över inskränkningarna vad gäller barns religions- och åsiktsfrihet.

Den offentliga tystnaden om förekomsten av misshandel och sexuellt utnyttjande av barn har brutits i viss mån. Förekomsten av våld mot barn nämns bland annat som ett argument till Syriens pågående framtagande av en nationell handlingsplan för barn. Det finns ingen specifik referens till barnmisshandel i lagen, men barnmisshandel kan åtalas under strafflagens allmänna paragraf om misshandel. Våldtäkt mot barn nämns specifikt och kan bestraffas med upp till 21 års fängelse beroende på barnets ålder. I nämnda yttrande från barnkommittén rekommenderas Syrien att införa lagstiftning som förbjuder alla former av våld mot barn, inklusive sexuella övergrepp.

Från 10 till 18 år kan barn dömas av en särskild administrativ ungdomsdomstol till att hållas i särskilda ungdomsinstitutioner. Institutionernas uppgift ska vara att uppföstra. I praktiken råder det fängelseliknande och undermåliga förhållanden i dessa institutioner. Enligt UNICEF hölls 11 576 barn i dylika institutioner år 2003. Föräldralösa och marginaliserade barn med sociala problem eller barn som riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld hålls tillsammans med barn som har begått brott. Det vanligaste brottet barnen uppges ha begått är stöld, bråk eller vapeninnehav, tiggeri eller "andra brott". Det rapporteras finnas stora brister vid dessa institutioner beträffande övervakning och utbildning. UNICEF har sedan 2004 ett program för att utbilda institutionernas personal och poliser som kommer i kontakt med barnen.

Syrien har ratificerat ILO:s konventioner om förbud mot barnarbete (se punkt 10). Syrisk lagstiftning anger minimiåldern för anställning till 15 år och förbjuder all form av arbete under 12 år. Föräldrarnas tillstånd krävs dock för arbete under 16 års ålder. Lagen omfattar dock endast de barn som erhåller lön för arbetet, vilket rapporteras exkludera ett stort antal barn som arbetar inom familjeföretag eller jordbruk, inte minst bland fattigare familjer och på landsbygden.

Statslösa kurdiska barn saknar en rad rättigheter (se vidare under punkt 16).

16. Olika befolkningsgruppers situation

Kurderna, som utgör ungefär 10 procent av befolkningen om ungefär 18 miljoner, är inte utsatta för direkt förföljelse, men åtnjuter inte heller fulla minoritetsrättigheter. MR-kommittén konstaterade i sin behandling av Syriens tredje rapport under ICCPR att kurder inte kan åtnjuta sina rättigheter fullt ut. Till exempel får kurdiska inte användas som undervisningsspråk och kurders kulturella uttrycksmöjligheter begränsas. MR-kommittén uttryckte oro över att statslösa kurder fortsatt inte kan folkbokföras och att de utsätts för

diskriminering. Ungefär 200 000 – 250 000 kurder är statslösa efter en arabiseringskampanj i norra delen av landet på 60-talet. Då framtog den dåvarande regeringen runt 120 000 kurder deras syriska medborgarskap.

De statslösa kurderna saknar en rad rättigheter som syriska medborgare, inklusive flertalet kurder, har. De statslösa kurderna betecknas idag av de syriska myndigheterna antingen som *ajanib* eller *maktoumeen*. Framförallt de senare saknar idag en rad rättigheter. I enlighet med syrisk nationalitetslagstiftning går den statslösa statusen (*ajanib* respektive *maktoumeen*) dessutom i arv på faderns sida.

Ajanib har en typ av id-kort och kan ansöka om laissez-passer hos myndigheterna för studier och läkarvård utomlands. Maktoumeen har inte rätt till denna typ av id-kort och kan inte legalt resa utomlands. Ajanib kan till skillnad från maktoumeen ansöka om tillstånd att arbeta. Varken ajanib eller maktoumeen har formell rätt att äga fast egendom, fordon eller äga en näringsverksamhet. Ajanib som arbetar legalt har liksom övriga arbetande syrier tillgång till subventionerad allmän sjukvård. Eftersom maktoumeen inte har tillgång till legal anställning har de inte heller tillgång till subventionerad sjukvård. Icke-anställda – ajanib, maktoumeen eller syrier i övrigt – har däremot tillgång till subventionerad akutsjukvård. Maktoumeen kan till skillnad från ajanib inte legalt ingå eller registrera äktenskap. Därför kan de inte heller legalt registrera sina barn. Detta medför i sin tur att barnen inte har rätt till skolgång. I praktiken ger dock i allmänhet myndigheterna maktoumeen tillgång till basutbildning.

Det har under året förekommit rapporter om dödsfall i förvar, tortyr och arresteringar av kurder, inte minst de som gripits i samband med sammanstötningarna på etniska grunder i mars 2004. Sammanstötningarna ledde enligt officiella uppgifter till 25 personers död (flertalet av dem kurder men även syriska poliser) och ett okänt antal sårade. Flertalet av det stora antal kurder som arresterades i samband med oroligheterna i mars 2004 rapporteras ha släppts, bland annat i samband med en allmän presidentamnesti den 31 mars för personer som dömts för ett antal listade brott. Under året har dock ett okänt antal kurder ställts inför rätta, ofta anklagade för "separatism", i säkerhetsdomstolen. Ett antal har dömts till fängelse av säkerhetsdomstolen för medlemskap i den terroristlistade organisationen PKK.

Enligt Amnesty Internationals årsrapport 2005 var fem av de nio personer som 2004 uppges ha dött i Syrien till följd av tortyr i förvar kurder.

Den kurdiske islamiske shejken Mashouk Khuznawi från Kamichli försvann den 10 maj och hans döda kropp återfördes tre veckor senare till hans familj. Enligt officiella uppgifter dog han i händerna på fundamentalister. MR-

organisationer och kurdiska organisationer hävdar dock att han dog i händerna på säkerhetstjänsterna. Mycket litet är känt kring undersökningen om hans död och den påföljande rättsliga processen mot ett antal misstänkta förövare.

De många religiösa minoriteterna i Syrien har rätt att utöva sin religion och det finns inga uppenbara tecken på förföljelse eller diskriminering på religiösa grunder. De mycket få judar som fortfarande lever kvar i Syrien har vissa restriktioner beträffande deltagande i det politiska livet. Judarna har en egen primärskola som undervisar i judendom. Arabiska är det officiella språket i statliga skolor men undervisning tillåts i så kallade liturgiska språk så som armeniska, hebreiska och arameiska.

17. Diskriminering på grund av sexuell läggning

Lagen gör ingen explicit referens till sexuell läggning, men förbjuder "onaturlig sexuell samvaro", vilket kan straffas med upp till tre års fängelse. Det bedrivs dock ingen aktiv förföljelse av HBT-personer (homosexuella, bisexuella och transpersoner) från myndigheternas sida, även om det förekommer rapporter om att HBT-personer som ertappas tas i förvar. Det råder inte social acceptans för homosexualitet, bisexualitet och transsexualitet bland allmänheten. Det finns ingen debatt om rätten till frihet från diskriminering på grund av sexuell läggning, vilket inte heller är en fråga som drivs av de MR-grupper som verkar i landet.

18. Flyktingars rättigheter

Syrien har inte ratificerat 1951 års flyktingkonvention eller dess protokoll från 1967. Främsta orsaken är avsaknad av lösning på den arabisk-israeliska konflikten och de palestinska flyktingarnas rätt till återvändande. Syrien har en långtgående policy att tillåta alla araber inresa i landet.

UNCHR bedömer att det finns 500 000 irakiska medborgare i Syrien. 90 procent av dem har anlänt efter invasionen i Irak våren 2003. UNCHR har registrerat ungefär 20 500 fall. Syrien har, som en av få stater i regionen, accepterat UNHCR:s begäran att införa så kallat temporärt skydd för dessa. Syftet är att hindra att irakiska medborgare, oberoende deras status, utvisas till hemlandet.

Den stora inströmningen av irakier har medfört att syriska myndigheter har beslutat att begränsa vistelsetiden i Syrien till sex månader, men tillståndet kan förlängas. Den humanitära situationen för många irakier i Syrien är dålig och försämras gradvis. Irakiska medborgare erhåller inte arbetstillstånd. De irakier som erbjuds jobb är hänvisade till tillfälliga, lågavlönade arbeten. Trafficking av irakiska kvinnor och barn till Syrien för bland annat prostitution förekommer.

Fram till slutet av 2004 erbjöd den syriska staten gratis sjukvård till irakiska medborgare men detta har avskaffats på grund av påfrestningarna för sjukvårdsapparaten.

De 400 000 registrerade palestinierna åtnjuter i princip alla rättigheter utom medborgarskap. Det finns vissa inskränkningar i deras rätt att äga fast egendom (till exempel jordbruksmark).

Nationell flyktinglagstiftning saknas. I de enskilda fall där myndigheterna - oftast på politiska grunder eller av så kallade säkerhetsskäl - inte vill acceptera en "asylsökande" som UNHCR bedömer ha skyddsbehov, sänds personen som regel inte tillbaka utan UNHCR tillåts ordna vidarebosättning i ett tredje land.

19. Funktionshindrades situation

Syrisk lagstiftning skyddar funktionshindrade från diskriminering och strävar efter integrering till exempel på arbetsmarknaden, men sociala mönster skapar en svåröverkomlig segregering. Personer med funktionshinder göms ofta undan från det allmänna livet.

20. Oberoende organisationer för mänskliga rättigheter

Utrymmet för MR-organisationer och MR-aktivister att verka har ökat sedan Bashar al-Assad tillträdde, men situationen har återigen försämrats under 2005. Ingen av de MR-organisationer som är aktiva i landet har formellt tillstånd att verka. MR-kommittén pekade vid behandlingen av Syriens tredje rapport under ICCPR återigen på de hinder som åläggs MR-organisationer och uttryckte oro över uppgifter om trakasserier av MR-aktivister och begränsningar i yttrandefriheten. Förbud att resa utomlands är t ex en vanlig form av trakasserier mot MR-aktivister.

Det har under 2005 förekommit demonstrationer organiserade av MR-organisationer, oppositionella och kurdiska partier, men dessa har vanligtvis skingrats av myndigheterna. Det är mycket svårt för dessa organisationer att hålla möten. De förefaller dock på regelbunden basis kunna rapportera om övergrepp av de mänskliga rättigheterna, vanligtvis på internet eller genom e-mailutskick.

Under året har det förekommit flera uppmärksammande arresteringar och trakasserier av MR-aktivister. Ordföranden för den icke-registrerade organisationen *Arab Organisation for Human Rights* (AOHR), Mohammed Raadoun och hans kollega Nizar Raztanawi hålls i förvar sedan 22 maj respektive 19 april 2005. De arresterades kort efter ett uttalande från AOHR med en uppmaning om att exilsyrier med koppling till det Muslimska brödrskapet borde avstå från att återvända till Syrien om de inte hade

fullständiga garantier för sin frihet. Båda kommer att ställas inför rätta i säkerhetsdomstolen. Vid ett annat tillfälle blev en advokat från Damaskus tagen i förvar och enligt uppgift misshandlad av säkerhetstjänsterna.

Den före detta ordföranden för *Human Rights Association of Syria* (HRAS), Haitham Maleh, nekas alltjämt utresa trots att han formellt har rätt att lämna landet. Under 2005 har han dessutom ställts inför rätta i en militärdomstol.

Ordföranden för *Committee for the Defence of Democratic Liberties and Human Rights in Syria*, Aktham Naissé, som arresterades i april 2004 och släpptes mot borgen i augusti samma år, frikändes dock av säkerhetsdomstolen efter en rättegång den 26 juni 2005. Vid rättegången tilläts förutom observatörer för utländska ambassader även representanter för internationella MR-organisationer delta.

21. Fältverksamhet eller rådgivning på området mänskliga rättigheter

Förekomsten av internationellt finansierade MR-relaterade och humanitära projekt har ökat på senare år men är fortfarande begränsad.

FN:s särskilda organ för palestinska flyktingar, UNRWA, är verksamt i Syrien liksom UNHCR, UNICEF och UNDP. UNICEF har program relaterade till mänskliga rättigheter. Det finns även ett MR-relaterat regionalt UNDP-projekt som spänner över flera sektorer.

ICRC finns representerade i Syrien med anledning av den israeliska ockupationen av Golan-höjderna men tilläts inte besöka fängelser. ICRC har organiserat aktiviteter för ökad kunskap om internationell humanitär rätt.

EU-kommissionen har projekt som stödjer reformer i stort, till exempel inom statlig förvaltning och utbildningsväsendet pågår. För 2005 och 2006 har medel avsatts för ett projekt som syftar till att stödja civilsamhället och sedan 2005 finns medel för enskilda organisationer för projekt i Syrien relaterade till de mänskliga rättigheterna inom ramen för *European Initiative for Democracy and Human Rights* (EIDHR).

Raoul Wallenberg Institutet genomförde i mars 2005 en Sida-finansierad utbildning om kvinnokonventionen (CEDAW) i Syrien i samarbete med *Syrian Commission for Family Affairs*. Deltagarna kom både från den frivilliga och statliga sektorn.

Den Internationella organisationen för migration, IOM, genomförde i september 2005 en utbildning mot människohandel för representanter för syriska ministerier. Vid seminariet, då bland annat filmen *Lilja-4ever* visades, beslutades att Syrien som första land i Mellanöstern och Nordafrika skulle påbörja framtagandet av en särskild allomfattande lag mot människohandel.

Man beslutade även att Syrien skulle kontakta Arabförbundet i syfte att föreslå att en regional konvention mot människohandel skulle tas fram.